

ПРАКТИЧЕСКИ НАСОКИ

ЗА ЛИЦАТА, КОИТО СЕ ОСВИДЕТЕЛСТВАТ ОТ ТЕЛК ЗА ТРАЙНО НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ/ВИД И СТЕПЕН НА УВРЕЖДАНЕ

Подготовка за освидетелстване/преосвидетелстване от ТЕЛК

- ✓ трябва да обсъдите желанието да бъдете освидетелствани или преосвидетелствани от ТЕЛК, във връзка със заболяванията, които имате, с Вашия личен лекар, а ако нямате такъв – с Вашия лекуващ лекар;
- ✓ за всяко заболяване, което ще бъде оценявано от ТЕЛК, трябва да разполагате с медицински документи, издадени през последните 12 месеца преди експертизата на ТЕЛК;
- ✓ ако нямате необходимите изследвания и консултации Вашият личен/лекуващ лекар ще Ви насочи с направления, за да ги направите;
- ✓ дейността на лечебните заведения, свързана с уточняването на здравословното състояние на здравноосигурените лица и с подготовката им за освидетелстване и преосвидетелстване от ТЕЛК, се осигурява от Националната здравноосигурителна каса;
- ✓ лица, които не са здравноосигурени заплащат консултациите и изследванията, свързани с експертизата;
- ✓ важно е да обсъдите с Вашия лекар дали някое от заболяванията, които имате, обуславя пожизнен срок съгласно Наредбата за медицинската експертиза, защото имате право да изберете да бъдете освидетелствани само за него и да получите пожизнен срок на експертното решение;
- ✓ Вашият личен/лекуващ лекар ще Ви насочи към ТЕЛК като издаде направление за ТЕЛК, което се създава в електронна система и автоматично отива в регионалната картотека за медицинска експертиза, където Вие ще подадете е заявлението-декларация;
- ✓ по Ваше желание личният/лекуващият лекар може да отпечата на хартия регистрираното в електронната система направление за ТЕЛК, да го подпише и подпечата и да Ви го връчи;
- ✓ ако Вашето здравословно състояние е тежко или имате затруднения да се справите сами, можете да ползвате съдействие от Ваш роднина или близък като го упълномощите.

Подаване на документи за освидетелстване/преосвидетелстване от ТЕЛК

- ✓ за да бъдете освидетелствани или преосвидетелствани от ТЕЛК, Вие (или упълномощено от Вас лице) трябва да подадете заявление-декларация по образец в регионалната картотека за медицинска експертиза към регионалната здравна инспекция по Вашия постоянен адрес или по настоящ адрес, ако сте регистриран на него поне 3 месеца преди подаване на заявлението-декларация;

- ✓ ако Ви предстои преосвидетелстване, важно условие, за да не се прекъснат Вашите права въз основа на последното експертно решение, е да подадете заявление-декларация за преосвидетелстване поне 3 месеца преди изтичане срока на последното експертно решение;
- ✓ заявлението-декларация може да се подаде по няколко начина:
  - на място в картотеката, като там ще Ви съдействат за попълването;
  - по пощата;
  - по електронен път, като за целта трябва да имате квалифициран електронен подпис и да влезете в Информационната система за контрол на медицинската експертиза на електронен адрес - <https://ibd.mh.government.bg/Account/Login>
- ✓ важно е да попълните заявлението-декларация правилно, защото всяка информация в него е важна за ТЕЛК и за ползваните от Вас права след експертизата:
  - адресът за кореспонденция е важен, тъй като на него обичайно получавате информацията, свързана с експертизата;
  - отбелязването дали получавате пенсия е много важно, защото на лицата, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване, срокът на експертното решение е пожизнен. Ако сте пенсионер и не отбележите това в заявлението, може да Ви определят срок на експертното решение до 3 години, което Ви ощетява;
  - трябва да посочите и начина, по който искате да получите експертното решение на ТЕЛК, като възможностите са следните: да отидете на място в ТЕЛК, която може да е далече от Вашето местоживееене; по електронен път чрез Системата за сигурно електронно връчване, като за целта трябва да имате електронен подпис и регистрация в тази електронна система; по пощата с известие за доставяне. Ако нещо не Ви е ясно, при попълване на заявлението-декларация се консултирайте със служител от картотеката;
- ✓ към заявлението-декларация трябва да приложите всички медицински документи, които доказват Вашите заболявания и които са направени през последните 12 месеца преди датата на експертиза от ТЕЛК; Не трябва да разчитате, че тези документи ще Ви бъдат поискани по-късно от ТЕЛК, защото това ще забави експертизата и Вие можете да бъдете ощетени от това забавяне; В някои случаи ТЕЛК дори се произнасят направо с нисък процент защото няма на база на какви документи да направят оценката, от което Вие сте потърпевши;
- ✓ ако имате няколко заболявания, за едно от които се полага пожизнен срок на експертното решение (това следва да сте уточнили с Вашия личен лекар), а за останалите – не, Вие имате право да подадете медицински документи само за заболяването с пожизнен срок и тогава ще бъде оценено само то; За целта трябва да подадете към заявлението-декларация и допълнителна декларация, че искате да бъдете освидетелствани/преосвидетелствани само за заболяването, което е пожизнено. В обратния случай, ще бъдете освидетелствани за всички заболявания, част от които не са с пожизнен срок и тогава ще бъде определен срок на експертното решение до 3 години;

- ✓ ако работите, в заявлението-декларация трябва да посочите Вашия работодател, а ако имате повече от един работодател, трябва да посочите всичките работодатели и трябва да подадете производствена характеристика, изготвена от всеки отделен работодател към заявлението-декларация;

В кои случаи ТЕЛК извършва клиничен преглед

- ✓ обичайно ТЕЛК се произнасят само въз основа на представените документи, без да викат лицата на преглед;
- ✓ само в определени случаи ТЕЛК извършват клиничен преглед и те са следните:

- когато лицата поради медицински показания не са в състояние да се снабдят с необходимата медицинска документация - тогава те се освидетелстват/преосвидетелстват въз основа на преглед на място (в дома, в болнично или в друго заведение), като се представят всички налични медицински документи, независимо кога са издадени; необходимостта от домашно посещение на ТЕЛК се отразява при подаване на направлението за ТЕЛК от личния лекар в електронната система и в този случай експертизата се извършва от ТЕЛК на територията на областта, по възможност от най-близко разположената ТЕЛК по местоживее на лицето;

- явяване на ТЕЛК се извършва и когато експертизата трябва да потвърди или отхвърли професионален характер на заболяването.

Основни правила по във връзка с експертизата на ТЕЛК. Информирание във връзка с експертизата.

- ✓ след като подадете заявление-декларация за освидетелстване/преосвидетелстване, Информационната система за контрол на медицинската експертиза ще го насочи автоматично към някоя ТЕЛК в страната, в зависимост от най-близка свободна дата в графика на някоя комисия;
- ✓ ТЕЛК, която ще извърши експертизата, е на територията на страната и може да е отдалечена териториално от Вашето местоживее;
- ✓ възможно е ТЕЛК да промени първоначално определената дата за експертизата, като Министерство на здравеопазването е указало на комисиите това да става в два случая – когато в интерес на лицето е експертизата да се отложи и да стане възможно най-близко до датата на изтичане срока на предходното експертно решение и когато поради влошено състояние се налага експертизата да се извърши на по-ранна дата; Тези промени на датата на експертизата са възможни когато графикът на работа на ТЕЛК позволява това;
- ✓ задължение да Ви уведоми за насрочената дата за освидетелстване/преосвидетелстване има председателят на ТЕЛК, към която е разпределено Вашето заявление-декларация; Ще улесните

комисията, ако посочите електронен адрес, на който да уведомят Вас или упълномощено от Вас лице;

- ✓ в случай, че не сте получили уведомяването от председателя на ТЕЛК за датата на експертизата, информация за насрочената дата и комисия, която ще извърши експертизата, можете да получите и от картотеката, в която сте подали заявлението-декларация; Ако търсите информация по телефон е възможно да Ви откажат да я дадат, защото няма да са сигурни дали това сте Вие или се обажда друго лице;
- ✓ за необходимостта да представите резултати от допълнителни изследвания и консултации, ще Ви уведоми ТЕЛК, към която е насочено Вашето заявление-декларация;
- ✓ допълнително поисканите от ТЕЛК консултации и изследвания трябва да направите и предоставите по възможно най-бързия начин, за да избегнете голямо забавяне на експертизата; оптималният срок за това е около един месец и само в редки случаи, когато изследването е по-специфично – желателно е то да стане до два месеца;
- ✓ допълнително поисканите от ТЕЛК консултации и изследвания можете да представите в картотеката, където преди това сте подали заявлението за ТЕЛК или да ги изпратите директно на ТЕЛК, която Ви ги е поискала, по пощата;
- ✓ предвид последните промени в организацията на експертизата не разчитайте, както до сега, че можете да отлагате представянето на допълнително поискани документи в срок по Ваша преценка, защото можете да пропуснете определената от електронната система дата за експертиза и това да отложи Вашето освидетелстване с много месеци;
- ✓ ако по Ваша инициатива искате да подадете допълнителни документи, например междувременно Ви е открито ново заболяване или състоянието Ви се е влошило преди да имате издадено експертно решение, тези документи се подават в картотеката, където преди това сте подали заявлението-декларация за ТЕЛК;
- ✓ когато експертното решение на ТЕЛК вече е издадено и Вашето състояние се влоши или подобри преди изтичане срока на експертното решение, във връзка с което искате да бъдете преосвидетелствани отново, трябва да подадете ново заявление-декларация в картотеката за нова експертиза от ТЕЛК.

Получаване на експертното решение

- ✓ издаденото експертно решение ще получите от ТЕЛК по начина, по който сте посочили в заявлението-декларация, затова е много важно да внимавате кой начин избирате;
- ✓ Важно е да знаете, че експертното решение е електронен документ и ако Ви е изпратен на хартия, това е копие на оригиналния документ, върху което няма да има подписи и печати;

- ✓ институциите вече са уведомени, че експертните решения са електронни документи и когато искат от Вас да представите експертно решение на хартия, то няма да бъде заверено, подписано и подпечатано;
- ✓ ако Ви е необходимо хартиено копие на експертното решение и Вие нямате възможност да си го отпечатате, можете да го поискате от картотеката, където се съхранява Вашето досие от експертизата.

Обжалване на експертното решение

- ✓ в срок до 14 дни от получаване на експертното решение на ТЕЛК, независимо по какъв начин сте го получили, Вие имате право да го обжалвате, ако не сте съгласни с цялото решение или с част от него;
- ✓ обжалването на решението на ТЕЛК се прави пред Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК), като жалбата се подава чрез картотеката, в която е Вашето медицинско експертно досие; подаването на жалбата до Министерство на здравеопазването или други институции само забавя процедурата;
- ✓ жалбата до НЕЛК е в свободен текст и в нея трябва да посочите номера и датата на експертното решение, което обжалвате, от какво не сте доволни в експертното решение на ТЕЛК и какво очаквате да постанови НЕЛК в своето решение;
- ✓ трябва да подпишете жалбата саморъчно, ако я подавате на хартия или да е подписана с електронен подпис, ако я подавате чрез Системата за сигурно електронно връчване;
- ✓ в случай, че жалбата се подава от упълномощено от Вас лице, е необходимо към жалбата да се приложи и пълномощното;
- ✓ Вашето експертно решение може да се обжалва и от други органи, които са посочени в Закона за здравето - осигурителите, Националния осигурителен институт, Агенцията за социално подпомагане, Агенцията за хората с увреждания и органите на медицинската експертиза на работоспособността;
- ✓ когато никоя от посочените страни, вкл. и Вие, не обжалва експертното решение на ТЕЛК и четиринадесет-дневния срок за всяка от страните изтече, тогава експертното решение влиза в сила и това се отбелязва върху него автоматично от електронната система – написано е в горния ляв ъгъл на решението;
- ✓ след като НЕЛК издаде експертното решение във връзка с обжалване на решението на ТЕЛК, ще Ви го изпрати;
- ✓ ако не сте съгласни с експертното решение на НЕЛК имате възможност отново в 14-дневен срок от получаването му да го обжалвате пред административния съд в чийто район се намира Вашият постоянен или настоящ адрес;
- ✓ обжалването на експертните решения за трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане на органите на медицинската

експертиза не спира изпълнението им, но ако НЕЛК се произнесе като отмени и върне решението на ТЕЛК за нова експертиза, поради допуснати грешки и пропуски, правата се спират до влизане в сила на ново експертно решение;

- ✓ през периода на обжалване на експертното решение за трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане ползвате произтичащите права от обжалваното експертно решение, като при намаляване на вида и степента на увреждане, водещи до намаляване или отпадане на отпуснатата подкрепа, не възстановявате получената в повече сума.

Ползване на права въз основа на експертното решение

- ✓ когато експертното решение на ТЕЛК или НЕЛК влезе в сила, Вие следва да се обърнете към съответните институции, които подпомагат лицата с увреждания, за да Ви пояснят какви права имате предвид оценката в експертното решение и как можете да ги получите;
- ✓ на въпроси свързани с пенсиите, предоставяне на чужда помощ, безплатни винетки, карти за градски транспорт с намаление и други права, които Ви се полагат извън системата на здравеопазване, Министерство на здравеопазването не може да Ви предостави отговор.